

INTERVIEW HARRY VAN DE KRAATS

HR-manager van Nederland Harry van de Kraats: 'Zelfstandigen, flexwerkers: dat is de sociale kwestie van onze tijd'

Wat te doen met de flexkrachten en zzp'ers, die amper bescherming genieten? Harry van de Kraats, directeur van werkgeversvereniging AWWN, maakt zich zorgen. De overheid heeft een wig laten ontstaan tussen flex en vast. Dat gat moet gedicht. 'Alle werkenden moeten aan de basis gelijk worden behandeld.'

Joost de Vries en Gijs Herderscheë 14 juni 2019, 17:45

Er gloort hoop voor zelfstandigen en flexwerkers. De sociale zekerheid is er ook voor hen. Als het aan de werkgevers ligt. Dat werkt zo: er komen verzekeringen voor alle werkenden, te beginnen met een verplichte verzekering tegen arbeidsongeschiktheid voor zzp'ers. Want daarover is een buitenissige afspraak gemaakt in het pensioenakkoord als handreiking aan oppositiepartijen PvdA en GroenLinks. Deze exoot tussen de pensioenplannen zou weleens de voorbode kunnen zijn van een ingrijpende verandering in de sociale zekerheid.

Voor Harry van de Kraats is het een kans voor open doel. Je zou hem de HR-manager van Nederland kunnen noemen: hij is directeur van werkgeversvereniging AWWN (zie kader) en directeur sociale zaken van de werkgeversclubs VNO-NCW en MKB-Nederland. Hij schaaft al jaren aan een plan voor nieuwe sociale zekerheid voor alle werkenden.

Zijn eerste potloodschets werd vijf jaar geleden weggezet als 'ministelsel' waarin zowel werknemer en zelfstandige slechts recht hebben op een minimale uitkering. Niet echt een wenkend perspectief voor werknemers in vaste dienst die nu wettelijk enige tijd gegarandeerd minimaal 70 procent van hun laatste loon krijgen bij ziekte of ontslag. 'Ik wil geen ministelsel. Dat heb ik nooit gewild', benadrukt Van de Kraats aan de vooravond van de honderdste verjaardag van zijn vereniging.

Hij heeft niet stilgezeten en nu valt plotseling alles zijn kant op. Zo is er de aankondiging van de zzp-verzekering. En donderdag, tijdens het verjaardagsfeest van zijn AWWN, presenteert een commissie van wijzen haar eerste, tussentijdse ideeën over de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid van de toekomst.

De 'commissie-Borstlap' (onder leiding van oud-topambtenaar Hans Borstlap) is door minister Wouter Koolmees van Sociale Zaken (D66) gevraagd om na te denken over de vernieuwing van sociale zekerheid en het arbeidsrecht. Want wat te doen met het groeiende leger van flexkrachten en zzp'ers, die amper bescherming genieten? Van de Kraats vermoedt dat de presentatie van Borstlap - niet voor niets op zijn feestje - zomaar raakvlakken kan hebben met zijn plan voor een 'basisstelsel'.

Gefeliciteerd, uw club wordt 100 en de cirkel is rond. De flexende dagloner is terug en de pizzakoerier is een zelfstandige die werkt tegen stukloon. De werkgevers hebben de klassenstrijd gewonnen.

'Jullie zetten het werkgeverschap veel te simpel neer. Werkgevers hebben een grote rol in het stabiliseren van de samenleving. Mensen die werken krijgen erkenning, ze ontwikkelen zich, hebben een sociale omgeving. Dat is ongelooflijk belangrijk voor de welvarendheid van Nederland. Ik vind dat wij moeten zorgen dat werkenden een basis hebben zodat ze niet door de bodem zakken.'

U pleit voor een collectief stelsel dat ook flexibele krachten en zelfstandigen beschermt tegen de grillen van de markt. Moet de overheid opdraaien voor het falen van werkgevers?

'De overheid heeft een enorme wig laten ontstaan tussen flex en vast. Er is een groot verschil in prijs tussen contractvormen, maar ook in de mate van bescherming van mensen. Voor sommige mensen in flexfuncties is gewoon niks geregeld. Tegelijkertijd zitten anderen vast in een vast contract. En aan dat vaste contract kleven grote risico's voor de werkgever. Dat zijn dingen die aangepakt moeten worden.'

We kunnen het bedrijven niet kwalijk nemen dat ze de goedkoopste optie kiezen?

'Nee, je krijgt gewoon risicoafwenteling. Het is niet meer rendabel als klein bedrijf om mensen in dienst te nemen.'

Nogmaals, de overheid moet het oplossen?

‘Hoe gaat de reclame ook alweer? Een beetje van jezelf en een beetje van Maggi, dat moet het worden. Als de overheid de basis van sociale zekerheid neerlegt, kunnen werkgevers en werknemers het mooie cao-netwerk gebruiken om te plussen als het nodig is.

‘Wij hebben in 2014 al een basisstelsel geopperd. Alle werkenden moeten op dezelfde manier worden behandeld als het gaat om arbeidsongeschiktheid, om ontwikkeling, om een uitkering bij werkloosheid, bijstand, pensioen. Die visie begint door te dringen. Wij zagen toen al dat flex een vlucht zou nemen en we voorzagen grote problemen voor de betaalbaarheid van het sociale stelsel op termijn. De werking van de arbeidsmarkt is uit de hand gelopen. Het zijn grote woorden. Maar: ja, je kan het de sociale kwestie van onze tijd noemen.’

One size fits all. Het mag van u zo niet heten, toch klinkt het als een ministelsel, met een minimale basis voor allen. Verworven rechten van werknemers moeten straks weer worden bevochten in de cao's.

‘Ik pleit hier niet voor een ministelsel. Dat ga ik echt niet doen. Ik wil zorgen dat mensen, ongeacht hun contractvorm, op menswaardig niveau betaald worden. Wij zeggen: goedkoop is niet altijd verstandig. Daarom pleiten we als werkgeversvereniging niet alleen voor winst maken, maar ook altijd voor een sociale agenda. Wij vinden dat cohesie in de samenleving voorop staat – zorgen dat mensen mee blijven doen.

‘Nee, ik ga nu niet in detail een nieuw sociaal stelsel schetsen. Ik zeg wel: we moeten het hele stelsel op z'n merites bekijken. Daarom ben ik blij dat commissievoorzitter Borstlap bij ons op het congres de eerste ideeën uit de doeken komt doen. Wat mij betreft beginnen we met arbeidsongeschiktheid en met leren, met ontwikkelbudgetten voor iedereen.’

De club van uitzendbureaus ABU waarschuwt de leden: hou de standaard hoog, anders hoor je bij onze vereniging niet thuis. Zegt u dat ook?

'Ja, wij weigeren soms ook leden. Vorig jaar kwam een bedrijf langs dat veel doet op het gebied van detachering van mensen in land- en tuinbouw in de kassen rond Rotterdam. Zij stelden: als je nu mensen bestelt, dan kunnen we ze morgen leveren voor de laagste prijs. Daar zijn wij niet van.'

Tot twee keer toe demonstreerden werkgevers, eerst in de Tweede Kamer daarna in de Eerste Kamer, tegen de nieuwe arbeidsmarkt wet van minister Koolmees. Dat was niet eerder vertoond, demonstrerende werkgevers. En nog vergeefs ook.

Van de Kraats schiet in de lach. 'Ik was daar niet bij. De Wab (Wet arbeidsmarkt in balans, red.) blijft binnen de marges van de kleine verandering. Als we sociale zekerheid en arbeidsrecht voor werkenden willen organiseren, moeten we niet alleen kleine reparaties uitvoeren. Mijn hoop is dat er ideeën komen die straks in een nieuw kabinet zullen leiden tot fundamentele veranderingen in het stelsel van sociale zekerheid en arbeidsrecht.'

HET GEHEIME WAPEN VAN HARRY VAN DE KRAATS

Negen maanden stonden de bonden en metaalwerkgevers, de FME, in 2018 tegenover elkaar. Uiteindelijk werd Van de Kraats gevraagd te bemiddelen. Binnen een week lag er een cao-akkoord. Het geheim? 'Tijdens mijn eerste baan bij Unilever heb ik al de AWVN-cursus onderhandelen gevolgd. Daarbij verdiep je je in de ander, in plaats van te beginnen bij het eigen eisenlijstje.'

Destijds werkte ook Mark Rutte bij Unilever en volgden de twee gelijktijdig de cursus van de werkgeversclub. 'We hebben weleens contact, maar Hans de Boer, voorzitter van VNO-NCW, dat is formeel Marks niveau', zegt Van de Kraats.

Voor dat hij in 2013 directeur van AWVN werd, werkte hij als personeelschef bij Unilever, TomTom en de NS. Daar leerde hij dat de HR-manager in de pikorde onder de financiële man/vrouw staat. 'In de crisistijd heeft duurzame inzetbaarheid geen vlucht genomen ook al werd de pensioenleeftijd verhoogd. Dat is niet goed geweest. Wij hebben dat als bedrijfsleven laten liggen. Nu werken in bedrijven vier generaties naast elkaar, met ieder z'n verwachtingen. Maar niemand zal nog 45 jaar hetzelfde werk doen. Iedereen moet zich ontwikkelen.'

EEUWFEEST VOOR DE WERKGEVERSVERENIGING NEDERLAND

De AWVN is de grote onbekende onder de werkgeversverenigingen. Honderd jaar geleden opgericht door industriëlen als de Zaanse Werkgeversvereniging. Tot de eeuwwisseling bleef het een industrieclub, toen traden de havens toe en daarna publieke sectoren als overheid, vervoer en zorg. De AWVN adviseert werkgevers bij sociaal beleid, bij cao-overleg en over pensioenen. Zo is de AWVN betrokken bij de totstandkoming van cao's voor zo'n vijf miljoen werknemers. 750 bedrijven en 150 verenigingen zijn lid.

Harry van de Kraats: 'Een beetje van jezelf en een beetje van Maggi, dat moet het worden.' Beeld Rebecca Fertinel